

2. Корсак К.В. Традиційний підручник в епоху цифрових інформаційних технологій. *Проблеми сучасного підручника: Зб. наук. пр.* 2000. Вип.2. С. 18- 21.
3. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: навчально-методичний посібник / О.Т. Баришполець та ін. Київ: Міленіум, 2010. 440 с.
4. Про затвердження Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника: наказ Міністерства освіти і науки від 07.05.2024 р. № 656/42001. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-vymoh-do-interaktyvnoho-elektronnoho-dodatka-do-pidruchnyka-zareiestrovanyi-v-ministerstvi-iustytzii-ukrainy-07-travnia-2024-roku-za-65642001> (дата звернення 01.02.2025)
5. Цифровий додаток до підручника «Українська література для 5 класу» Т. Яценко, В. Пахаренка, О. Слижук. URL: <http://inform1.yakistosviti.com.ua/ukrainska-literatura/5-klas>

Зарихта Ольга Володимирівна,
вчитель-методист,
учитель української мови й літератури,
Тернопільський академічний ліцей
«Українська гімназія» імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІАПРОСТОРУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЛІЦЕЇСТІВ

Науково-технічний прогрес та стрімка інформатизація нашого суспільства зумовлюють необхідність інноваційної діяльності вчителів-словесників, якщо вони безпосередньо зацікавлені в тому, щоб їхні вихованці були здатні самотійно і активно діяти, приймати рішення, легко адаптуватися до умов життя, що постійно змінюються. Але якщо хочемо змінити наших учнів, то насамперед мусимо мінятися самі. Як бачимо, зміна парадигми освіти в останні роки висуває перед школою вимогу вдосконалення підготовки майбутніх учителів, становлення

їх як професіоналів, педагогічно компетентних, здатних використовувати інноваційні форми, засоби і методи навчання. Тож застосування засобів мас-медіа у навчальному процесі, на моє глибоке переконання, якраз і сприяє підвищенню змістової ємності та ефективності навчання, дозволяючи більш ефективно управляти пізнавальним пошуком ліцеїстів, оперативно відстежувати результати освітнього процесу, вживати обґрунтованих і доцільних заходів з метою підвищення рівня їхніх знань. Поряд з тим це дозволяє і самому вчителю цілеспрямовано вдосконалювати власну методичну майстерність, маючи оперативний адресний доступ до управлінської інформації навчального закладу.

Варто наголосити, що використання медіапростору – це не лише технічні й технологічні аспекти роботи з комп'ютерними засобами, а насамперед коректне і змістовне формування, відбір і доцільне використання освітніх електронних ресурсів [1]. Сучасний педагог, поза всяким сумнівом, повинен не тільки володіти знаннями в галузі інформаційних технологій, але й бути спеціалістом із застосування нових інформаційних технологій у своїй професійній діяльності. Коли вживаєш поняття медіаосвіта, перше, що спадає на думку – це навчання за допомогою медійних засобів (преси, радіо і телебачення), тобто своєрідна медіаграмотність. Це поняття не нове. Уперше термін з'явився у 1973 році і передбачав формування інформаційної культури особистості, яка живе в інформаційному суспільстві [1]. Але оскільки в тодішніх умовах інформація була спотворена, заангажована і політизована, то це поняття було підмінене і являло собою певну медіапропаганду. Тоді інформація була дозована, тепер інформації багато і різної. Коли ж було легше і що нам робити сьогодні? Я погоджуюся із тими науковцями, які виділяють чотири основні пріоритети медіаосвіти: медіаімунітет, медіаобізнаність, медіаграмотність і медіатворчість [3]. Медіаосвіта – це складний процес, що передбачає використання різних джерел інформації (традиційних, віртуальних, друкованих і електронних), технологічних та аудіовізуальних засобів та представлення або презентацію власного медіапродукту.

Використовувати медіапродукти в освітньому процесі можна по-різному. Зрозуміло, що кожен учитель обирає для себе найбільш прийнятні та ефективні, відповідно до цілей та мети конкретного уроку. Це можуть бути друковані ЗМІ, інтернет чи аудіомедія (відеофільми). Проте, на жаль, не усі вчителі готові до використання медіапродуктів і здебільшого неохоче використовують елементи медіаосвіти. Причин багато, але виокремлю найпоширеніші відмовки: немає бажання, відсутня матеріальна зацікавленість, підготовка до таких занять займає багато часу.

Література – це мистецтво, а мистецтво розраховане передусім на почуття людей. Я глибоко переконана, що література як навчальний предмет аж ніяк не передбачає, щоб через багато років уже доросла людина зможе розповісти біографію кожного вивченого письменника чи поета, визначити тему та ідею, створених ними художніх творів, зуміє пояснити ті чи інші літературознавчі терміни. Тому ставлю перед собою завдання – вчити своїх ліцеїстів думати, співпереживати, відстоювати власні погляди та переконання, роблячи висновки. Будь-яка творчість передбачає любов, тому і діяльність учителя-словесника немислима без неї. Доброзичливе, щире, відкрите, емоційне спілкування – ось що таке для мене уроки літератури. При цьому переслідую конкретну мету: змусити своїх вихованців прагнути до пізнання світу і самих себе, не боячись бути смішними у вияві власних почуттів. Тому на уроках часто наголошую, що вони – молоді, енергійні, завзяті і закохані у життя. Отже, не варто обділяти себе, обмежуючись монітором особистого гаджета, а навпаки – активно використовувати різноманітну інформацію з соціальних мереж, щоб сформувати стійкий медіаімунітет.

Зауважу, що використовувати медіапродукти можна по-різному. Зрозуміло, що кожен учитель вибере для себе найбільш прийнятні та ефективні, відповідно до цілей та мети того чи іншого уроку літератури. Це можуть бути друковані ЗМІ, інтернет та аудіомедія (відеофільми). Хочу запропонувати яскравий приклад створення подібного медіапродукту. Аналізуючи з одинадцятикласниками сатиричну п'єсу Миколи Куліша «Мина Мазайло», я

запропонувати своїм ліцеїстам відеоряд, який би яскраво продемонстрував унікальність українців як нації. Тому звернулася до них із проханням переглянути фільм «Код нації». (Я сама обрала для них інформацію – моя власна медіаобізнаність). Потім запропонувала їм продемонструвати їхню медіаграмотність, вибравши із нього найважливіше – базові цінності українців, завдяки яким ми – єдина нація (земля, територія, свобода і мова). Наступний етап найскладніший – це медіаторчість (ще більше звузити коло, залишивши у фільмі тільки те, що стосується мови та її впливу на підсвідомість людини). І лише після цього ми вже цілком предметно дискутували стосовно того, чи мова має значення. І таких прикладів є чимало. Переконана, що більшість учителів роблять щось подібне, пропонуючи своїм учням використовувати як готові медіапродукти, так і створювати власні, адже найголовніше в медіаосвіті – розвивати у наших дітях вміння брати із засобів масової інформації найцінніше, відкидаючи так зване «медіасміття».

Звичайно, час формує нове покоління учнів. І завдання вчителя, зокрема вчителя-філолога, прищепити їм любов до рідного слова, виховувати (що дуже актуально сьогодні) почуття патріотизму, і найголовніше – робити усе можливе і неможливе теж, щоб достукатися до кожного учня. Ми з вами живемо у третьому тисячолітті. Це вже не час для становлення. Це своєрідна альтернатива: бути чи не бути. Необхідне нове мислення, щоб не минуло формувало сучасний тип українця, а щоб сучасний українець був здатен формувати майбутнє. А це наші з вами учні, яких треба цьому навчити, яким треба дати хорошу базу і сприяти формуванню у них національної гідності та християнських чеснот. Тому робимо все, аби йти в ногу з часом і отримувати задоволення від результатів власної праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуріненко І.Ю. Медіаосвіта як засіб професійної підготовки фахівця цивільного захисту. Інформаційні та телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. праць / за ред. М.М. Козяра та Н.Г. Ничкало. Львів: ЛДУ БЖД, 2009. Ч. 1. 253 с.

2. Семакова Т.О. Роль засобів медіаосвіти у формуванні самоосвітніх умінь студентів технічних коледжів. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2011_89/semak.pdf

3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник [ред.-упор. В.Ф. Іванов, О. Волошенюк; за науковою редакцією В.В. Різуна]. Київ: Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.

Порубльова Ірина Михайлівна,
*викладач, Професійно-технічне
училище №50 м. Карлівка*

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ: ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ, КРИТИЧНИХ ТА АНАЛІТИЧНИХ НАВИЧОК

Сьогодні, коли будь-яка інформація є доступною в необмеженій кількості та у найрізноманітніших форматах, формування медіаграмотності учнів стало важливим і необхідним аспектом освітнього процесу, адже саме молодь є найактивнішими споживачами медіаконтенту. Інформаційна освіченість дозволяє людині критично мислити, аналізувати прочитане чи побачене в мережі, відрізняти факти від фейків та ефективно взаємодіяти в медіапросторі.

Медіаграмотність – це не лише вміння правильно й розумно користуватися контентом, це розвиток здатності людини сприймати, створювати, аналізувати, оцінювати інформацію, розуміти соціокультурні й політичні контексти функціонування медіа, а також чинити спротив маніпуляціям. У формуванні медіаграмотності важливе значення мають когнітивні процеси: критичне мислення (аналіз різних видів аргументів, виявлення упередженості, оцінка достовірності джерел інформації), візуальний аналіз (розуміння впливу візуальних елементів на сприйняття даних), інформаційна грамотність (вміння знаходити, оцінювати та використовувати інформацію з різних джерел).